

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

man för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundredrettiondel af rikets folkmängd.

2. För valkrets, hvars folkmängd ej uppgår till fullt tre tvåhundredrettiondelar af rikets folkmängd, väljas dock tre riksdagsmän.

3. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stadgandena i 1 och 2 mom. bör utses, icke uppgår till tvåhundredrettio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt 1 mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottning på sätt i 6 § 7 mom. är stadgadt.

4. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställas för hvarje treårsperiod af Konungen.

§ 16.

Valrätt tillkommer en hvar välfrejdad svensk man från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd;
b) den, som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats honom själf, hans hustru eller minderåriga barn;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd; och skall, på sätt i vallagen finnes närmare bestämdt, valrätten grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, ändå att förändring före valet inträffar.

§ 17.

1. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas under september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2. Förordar Konungen om nya val, förrättas dessa ofördröjligen för den tid, som återstår af treårsperioden.

3. Afgår riksdagsman innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställas sådant ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 18.

Valen till Andra Kammaren äro omedelbara. Vid dessa val tillkommer hvarje röstande lika röst. *Val-sättet är proportionellt, där ej allenast en riksdagsman skall utses.*

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 18.

Valen till Andra Kammaren äro omedelbara *och, där två eller flera riksdagsmän skola utses, proportionella.* Vid dessa val tillkommer hvarje röstande lika röst.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 19.

Till ledamot i Andra Kammaren kan endast utses man, som äger valrätt inom valkretsen eller, där fråga är om stad, bestående af flera valkretsar, inom någon af dessa.

§ 20.

För en hvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 21.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Såsom sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
2. ålder öfver 60 år;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3. att den valde tillförene såsom riksdagsman bevisat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid valtillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 22.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden hos Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut eller, där afsägelse skett senare än vid valtillfälle, efter erhållen del af Konungens befallningshafvandes beslut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som, på sätt i 11 § stadgas, lämnar vederbörande tillfälle att sig förklara. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, hvarefter med målet vidare så förhåles som i 11 § sägs.

§ 25.

Riksdagsmannaval förrättas med slutna sedlar. Äro valsedlar till större antal än hälften ogilla, varde nytt val anställdt.

§ 28.

1. Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller Dess befallningshafvande föranstalta, att riksdagsmän utses i de afgangnes ställe.

2. Om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgang uppstår, åligger Konungens befallningshafvande, när den afgangne tillhört Andra Kammaren, att så förfara, som i 1 mom. är

*(Kungi. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

sagdt; och, då den afgångne varit ledamot af Första Kammaren, att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om ledighetens fyllande.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallagen samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor.

2. Utskottet åligger ock att äska de i Statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvar till denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än Konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att Statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan Kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan Kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger *med sin befattning fortfara till utgången af det nionde kalenderåret efter det, under hvilket valet skett.*

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger *ej med sin befattning fortfara längre än till början af första sexårsperioden för den valkrets, som utsett honom. Har han vid ingången af året näst före sagda period sin befattning icke nio*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val bör, *jämlikt nyssnämnda ordning, i sjätte gruppen förrättas första gången* för sexårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som *haft att välja* för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

3. Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

(Utskottets förslag:)

är innehaft, må han därmed fortfara till årets slut, ändå att under tiden nio år från valet förflyta.

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val *i sjätte gruppen förrättats* för sexårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som *vält* för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

2:o) att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med utskottets här ofvan under punkten 1:o) gjorda hemställan varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, för sin del antaga följande:

Förslag

till

Lag

om val till Riksdagen.

Härigenom förordnas som följer:

Om val till Första Kammaren.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1 §.

Valkretsarna indelas i följande grupper:

första gruppen: Stockholms stad, Jönköpings län, Gottlands län, Västmanlands län, Västerbottens län;

andra gruppen: Stockholms län, Blekinge län, Malmö stad, Skaraborgs län, Gäfleborgs län utom Gäfle stad;

tredje gruppen: Uppsala län, Kalmar södra landstingsområde, Malmöhus län utom Malmö stad, Göteborgs stad, Jämtlands län;

fjärde gruppen: Södermanlands län, Kalmar norra landstingsområde, Hallands län, Örebro län, Västernorrlands län;

femte gruppen: Östergötlands län utom Norrköpings stad, Kronobergs län, Göteborgs och Bohus län utom Göteborgs stad, Gäfle stad, Värmlands län;

sjätte gruppen: Norrköpings stad, Kristianstads län, Älfsborgs län, Kopparbergs län, Norrbottens län.

För valen iakttages den ordning mellan grupperna, i hvilken de här upptagits.

2 §.

Landsting eller stadsfullmäktige utse inom sig erforderligt antal personer att vid valförrättningen biträda ordföranden.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3 §.

Val sker efter upprop. Valsedlarna skola vara af hvitt papper utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp af valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöfver det antal riksdagsmän valet afser. Af namnen anses så många, från början räknadt, som motsvara antalet riksdagsmän, afse själfva riksdagsmannavalet och de öfriga allenast val af efterträdare åt afgången riksdagsman. Har å valsedeln medelst en linje afskilts ett mindre antal namn, från början räknadt, anses dock allenast de sålunda afskilda främsta namnen afse själfva riksdagsmannavalet.

4 §.

Omedelbart efter slutad omröstning verkställes pröfning af valsedlarnas giltighet samt anteckning och sammanräknande af de afgifna rösterna.

5 §.

Ogill är valsedel:

till hvilken användts annat än hvitt papper;

å hvilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med afsikt där anbragt;

hvilken upptager partibeteckning å annat ställe än ofvanför namnen.

6 §.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i afseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, hvem som därmed *åsyftas*, anses sådant namn såsom obefintligt.

6 §.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i afseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, hvem som därmed *åsyftas*, eller är *något namn å sedeln öfverstruket*, anses sådant namn såsom obefintligt.

Finnas å valsedel flera namn än som enligt 3 § är medgifvet, anses de sista öfvertaliga namnen såsom obefintliga.

Valsedel, som lyder å färre namn än det antal riksdagsmän valet afser, vare ändock giltig.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

§ 7.

För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper.

Valsedlar med *samma* partibeteckning bilda en grupp (parti-grupp). Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen).

Inom hvarje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet af stadgadt antal riksdagsmän är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan *dem, hvilkas namn finnas upptagna å gruppens valsedlar och*, enligt hvad i 3 § sägs, afse själfva riksdagsmannavalet. *Härvid iakttages:*

1:o) Vid första sammanräkningen gäller hvarje valsedel såsom hel röst. *Den*, som fått högsta rösttalet, blifver *den förste* i ordningen.

2:o) Vid hvarje följande sammanräkning gäller valsedel, hvars röstvärde icke tillgodoräknats *någon*, som erhållit rum i ordningen, såsom hel röst. Annan valsedel gäller såsom half röst, där *en* af *dem*, hvilka röstvärdet tillgodoräknats, erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två af *dem* uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre af *dem* uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För hvarje gång kommer *den* närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

§ 7.

För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper. Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen). Valsedlar med partibeteckning *ordnas så, att sedlar med samma beteckning* bilda en grupp (partigrupp).

Inom hvarje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet af stadgadt antal riksdagsmän är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan *de namn å gruppens valsedlar, hvilka*, enligt hvad i 3 § sägs, afse själfva riksdagsmannavalet.

Härvid iakttages i fråga om den fria gruppen:

1:o) Vid första sammanräkningen gäller hvarje valsedel såsom hel röst. *Det namn*, som fått högsta rösttalet, blifver *det första* i ordningen.

2:o) Vid hvarje följande sammanräkning gäller valsedel, hvars röstvärde icke tillgodoräknats *något namn*, som erhållit rum i ordningen, såsom hel röst. Annan valsedel gäller såsom half röst, där *ett* af *de namn*, hvilka röstvärdet tillgodoräknats, erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två af *namnen* uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre af *namnen* uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För hvarje gång kommer *det namn* närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Vid hvarje sammanräkning skola föras anteckningar, utvisande röstvärdet för de olika valsedlarna samt det rösttal, som för hvarje namn uträknats.

§ 8.

De platser, som äro att besätta, fördelas mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en

(Utskottets förslag:)

I fråga om partigrupp iakttages:

1:o) *Upptaga valsedlar till antal af mer än hälften af hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal), samma första namn, blifver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hafva samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar af gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, blifver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hafva samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar af gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, blifver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.*

2:o) *I den mån ordningen inom gruppen icke kan genom sammanräkningar enligt nyss angifna grunder bestämmas, skall hvad här ofvan är i fråga om den fria gruppen stadgadt äga motsvarande tillämpning.*

Vid hvarje sammanräkning skola föras anteckningar, utvisande, där de i fråga om den fria gruppen stadgade grunder tillämpats, röstvärdet för de olika valsedlarna samt det rösttal, som för hvarje namn uträknats, men eljest antalet af de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare.

§ 8.

1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

efter annan, tilldelas den grupp, hvilken för hvarje gång uppvisar det största af nedan angifna jämförelsetal. Plats, som blifvit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den *förste* i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den *andre* i ordningen, gruppens tredje plats den *tredje* i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med *de till gruppen hörande valsedlarnas hela antal* (gruppens rösttal), så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för hvarje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet af de gruppen tilldelade platser, ökad med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller den fria gruppen), skall dock, vid beräkning af det antal platser som utdelats, hvardera platsen anses blott såsom en half plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses hvarje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt 7 § företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig

(Utskottets förslag:)

en efter annan, tilldelas den grupp, hvilken för hvarje gång uppvisar det största af nedan angifna jämförelsetal. Plats, som blifvit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, *hvars namn är det första* i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, *som bär andra namnet* i ordningen, gruppens tredje plats den, *som bär tredje namnet* i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt 7 § företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för hvarje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet af de gruppen tilldelade platser, ökad med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller *partigrupp och* den fria gruppen), skall dock, vid beräkning af det antal platser som

(Kungl. Maj:ts förslag:)

någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet af *dem*, *hvilkas namn finnas upptagna å gruppens valsedlar och*, enligt hvad i 3 § sägs, afse själfva riksdagsmannavalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

(Utskottets förslag:)

utdelats, hvardera platsen anses blott såsom en half plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses hvarje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet af *de namn å gruppens valsedlar*, *hvilka*, enligt hvad i 3 § sägs, afse själfva riksdagsmannavalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

2. *Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, hvars namn står främst i ordningen inom den grupp, som, enligt hvad i 1 mom. sägs, har största jämförelsetalet.*

9 §.

Där någon, som blifvit vald till riksdagsman, vid valtillfället afsäger sig uppdraget, skall valförrättaren genast företaga ny röstsammanräkning inom den valsedelgrupp, för hvilken den afgangne blifvit vald. Blef den afgangne vald för flera grupper, skall sammanräkningen ske inom den grupp, från hvilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, hvilkas röstvärden tillgodoräknats den afgangne. Hvarje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall tillgodoräknas alla förut ej valda, hvilkas namn förekomma å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald i den afgangnes ställe.

10 §.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal, skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

11 §.

Hafva vid valet riksdagsmän icke blifvit till föreskrifvet antal utsedda, anställas genast nytt val för besättande af den eller de återstående platserna.

(Kungl. Macts förslag:)

(Utskottets förslag:)

12 §.

Vid valet skall föras protokoll, i hvilket antecknas utom annat, som vid förrättningen förekommit, huru många giltiga och ogiltiga valsedlar afgifvits, de olika grupper, i hvilka valsedlarna blifvit ordnade, antalet giltiga valsedlar i hvarje grupp, den ordning mellan namnen å valsedlarna, hvilken inom hvarje grupp blifvit bestämd, partigruppernas rösttal, de öfriga jämförelsetal, som varit bestämmande vid fördelningen af platserna mellan grupperna, det antal platser, som tilldelats hvarje grupp, samt slutligen de valda riksdagsmännens namn.

De afgifna valsedlarna skola af valets förrättare inläggas, de godkända och de underkända hvar för sig, under försegling samt, jämte de enligt 7 § gjorda anteckningar, förvaras intill utgången af den tid, för hvilken valet gäller.

I fall, hvarom i 14 § sägs, skola valsedlarna jämte nyssnämnda anteckningar och afskrift af valprotokollet tillhandahållas Konungens befallningshafvande.

13 §.

Fullmakt för vald riksdagsman underskrifves, när valet verkställes af landsting, af dess ordförande med kontrasignation af landstingets sekreterare och, då valet skett af stad, af stadsfullmäktiges ordförande jämte två af dessa fullmäktige. Sådan fullmakt skall hafva följande lydelse:

»I kraft af det riksdagsmannaval, som af» N. N. »landsting» (»stadsfullmäktige i» N. N. »stad») »blifvit den — — — (dag, månad, år) — — — förrättadt, varder» N. N. »härigenom befullmäktigad att för en tid af sex år, räknade från och med den 1 januari nästkommande år» (eller där valet skett enligt § 7 mom. 3—6 riksdagsordningen: »för tiden till den 1 januari år») »vara ledamot af Riksdagens Första Kamare.» Ort och tid.

14 §.

Har riksdagsman annorledes än i 9 § sägs afgått före utgången af den tid, för hvilken han blifvit vald, och skall platsen besättas från

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

den valkrets, som utsett den afgångne, då skall Konungens befallningshafvande vid offentlig förrättning, som hålles så snart ske kan och hvarom underrättelse minst åtta dagar förut meddelas genom anslag och medelst tryck så som med Konungens befallningshafvandes kungörelser vanligen förfares, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 9 § angifna grunder. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den afgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens afslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

15 §.

Vid förrättning, som i nästföregående § afses, skall Konungens befallningshafvande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna samt hvilken på grund däraf skall inträda i den afgångnes ställe. Sedan detta protokoll vid förrättningen upplästs, utfärde Konungens befallningshafvande omedelbart fullmakt för den sålunda utsedde.

Sådan fullmakt skall vara af följande lydelse:

»Sedan» N. N. »blifvit af» N. N. »landsting» (»stadsfullmäktige» i N. N. »stad») »utsedd till ledamot af Riksdagens Första Kammare för en tid af sex år, räknade från och med den 1 januari år» (eller där den afgångne blifvit utsedd jämlikt § 7 mom. 3—6 riksdagsordningen: »för tiden till den 1 januari år») »men denna plats blifvit ledig, har vid förrättning enligt 14 § af lagen om val till Riksdagen» N. N. »blifvit utsedd att inträda såsom ledamot af nämnda kammare för tiden till den 1 januari år; hvarom detta länder till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

16 §.

Finnes i fall, som i 14 § afses, å där omförmälta valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den afgångnes ställe, då skall nytt val anställas för besättande af den lediga platsen.

17 §.

Om besvär öfver val till Första Kammaren är städgadt i riksdagsordningen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Om val till Andra Kammaren.

Valkretsar.

18 §.

För valen till Andra Kammaren indelas riket i femtiosex valkretsar, nämligen:

1. Stockholms stads första valkrets, innefattande Nikolai, Klara, Kungsholms, Maria och Katarina territoriella församlingar;
2. Stockholms stads andra valkrets, innefattande Jakobs och Johannes, Adolf Fredriks, Gustaf Wasa, Mattei, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oskars territoriella församlingar;
3. Stockholms läns södra valkrets, innefattande Sotholms, Svartlösa, Öknebo, Färentuna och Sollentuna härad, Danderyds, Åkers och Värmdö skeppslag samt städerna Södertälje och Vaxholm;
4. Stockholms läns norra valkrets, innefattande Långhundra, Ärlinghundra, Seminghundra, Vallentuna, Lyhundra och Sjuhundra härad, Bro och Vätö, Frötuna och Länna samt Vaddö och Häfverö skeppslag, Frösåkers och Nordinghundra härad samt städerna Norrtälje, Östhammar, Öregrund och Sigtuna;
5. Uppsala län;
6. Södermanlands läns norra valkrets, innefattande Väster-Rekarne, Öster-Rekarne, Åkers och Selebo härad samt städerna Eskilstuna, Torsälla, Strängnäs och Mariefred;
7. Södermanlands läns södra valkrets, innefattande Oppunda, Villåttinge, Jönåkers, Rönö, Hölebo och Daga härad samt städerna Nyköping och Trosa;
8. Östergötlands läns norra valkrets, innefattande Aska, Finspånge läns, Björkekinds, Östkinds och Lösings härad, Bråbo härad utom Östra Eneby kommun, Memmings härad utom Borgs kommun, Hammarkinds och Skärkinds härad samt städerna Motala och Söderköping;
9. Norrköpings och Linköpings valkrets, innefattande Norrköpings stad med Östra Eneby och Borgs kommuner samt Linköpings stad;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

10. Östergötlands läns södra valkrets, innefattande Dals, Bobergs, Lysings, Göstrings, Vifolka, Valkebo, Gullbergs, Åkerbo, Banekinds, Hanekinds, Kinda och Ydre härad samt städerna Vadstena och Skeninge;
11. Jönköpings läns östra valkrets, innefattande Norra Vedbo, Södra Vedbo, Östra och Västra härad samt Eksjö stad;
12. Jönköpings läns västra valkrets, innefattande Tveta, Vista, Mo, Östbo och Västbo härad samt städerna Jönköping och Grenna;
13. Kronobergs läns östra valkrets, innefattande Konga, Uppvidinge, Norrvidinge och Kinnevalds härad samt Växjö stad;
14. Kronobergs läns västra valkrets, innefattande Allbo och Sunnerbo härad;
15. Kalmar läns norra valkrets, innefattande länets norra landstingsområde;
16. Kalmar läns södra valkrets, innefattande länets södra landstingsområde;
17. Gottlands län;
18. Blekinge län;
19. Kristianstads läns nordvästra valkrets, innefattande Södra Åsbo, Bjäre, Norra Åsbo, Västra Göinge och Östra Göinge härad samt Ängelholms stad;
20. Kristianstads läns sydöstra valkrets, innefattande Villands, Gärds, Albo, Ingelstads och Järrestads härad samt städerna Kristianstad och Simrishamn;
21. Malmöhus läns norra valkrets, innefattande Luggude, Rönnebergs och Onsjö härad;
22. Malmöhus läns mellersta valkrets, innefattande Harjagers, Frosta, Färs, Torna och Bara härad;
23. Malmöhus läns södra valkrets, innefattande Oxie, Skytts, Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads härad samt städerna Ystad, Trelleborg och Skanör med Falsterbo;
24. Städerna Hälsingborg, Landskrona och Lund;
25. Malmö stad;
26. Hallands län;
27. Göteborgs och Bohus läns södra valkrets, innefattande Askims, Västra Hisings, Östra Hisings, Säfvedals, Inlands Södre, Inlands Nordre, Inlands Fräkne, Inlands Torpe, Tjörns, Orusts östra och Orusts västra härad samt städerna Marstrand och Kungälf;

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

28. Göteborgs och Bohus läns norra valkrets, innefattande Lane, Tunge, Stångenäs, Sörbygdens, Sotenäs, Kville, Tanums, Bullarens och Vette härad samt städerna Uddevalla, Lysekil och Strömstad;
29. Göteborgs stad;
30. Älfsborgs läns norra valkrets, innefattande Nordals, Sundals, Valbo, Tössbo och Vedbo härad samt Åmåls stad;
31. Älfsborgs läns mellersta valkrets, innefattande Flundre, Väne, Bjarke, Vätle, Ale, Kullings och Gäsene härad samt städerna Vänersborg och Alingsås;
32. Älfsborgs läns södra valkrets, innefattande Ås, Kinds, Redvägs, Marks, Vedens och Bollebygds härad samt städerna Borås och Ulricehamn;
33. Skaraborgs läns norra valkrets, innefattande Vadsbo, Kåkind, Valle, Kinne och Kinnefjärdings härad samt städerna Mariestad, Sköfde, Hjo och Lidköping;
34. Skaraborgs läns södra valkrets, innefattande Åse, Viste, Barne, Laske, Kållands, Skånings, Vilske, Gudhems, Vartofta och Frökinds härad samt städerna Skara och Falköping;
35. Värmlands läns norra valkrets, innefattande Älfdals och Fryksdals härad;
36. Värmlands läns östra valkrets, innefattande Fernebo, Ölme, Visnums, Väse, Nyeds, Kils och Karlstads härad samt städerna Karlstad, Kristinehamn och Filipstad;
37. Värmlands läns västra valkrets, innefattande Grums, Gillbergs, Näs, Nordmarks och Jösse härad;
38. Örebro läns norra valkrets, innefattande Nora och Hjulsjö, Grythytte och Hällefors, Nya Kopparbergs samt Lindes och Ramsbergs bergslag, Fellingsbro, Glanshammars och Örebro härad äfvensom städerna Örebro, Nora och Lindesberg;
39. Örebro läns södra valkrets, innefattande Karlskoga bergslag, Kumla, Grimstens, Hardemo, Edsbergs, Sundbo, Askers och Sköllersta härad samt Askersunds stad;
40. Västmanlands läns östra valkrets, innefattande Torstuna, Simtuna, Öfver-Tjurbo, Våla, Ytter-Tjurbo, Siende, Tuhundra och Norrbo härad samt städerna Västerås och Sala;
41. Västmanlands läns västra valkrets, innefattande Åkerbo härad, Skinnskattebergs och Gamla Norbergs bergslag, Vagnsbro och Snefringe härad samt städerna Arboga och Köping;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

42. Kopparbergs läns östra valkrets, innefattande Folkare härad, Hedemora tingslag och Falu domsagas norra tingslag äfvensom städerna Falun, Hedemora och Säter;
43. Kopparbergs läns västra valkrets, innefattande Falu domsagas södra, Västerbergslags samt Näs och Malungs tingslag;
44. Kopparbergs läns norra valkrets, innefattande Gagnefs, Leksands, Rättviks, Mora, Orsa, Älfvals samt Särna och Idre tingslag;
45. Gästriklands valkrets, innefattande Gästriklands östra och Gästriklands västra tingslag samt Gäfle stad;
46. Hälsinglands södra valkrets, innefattande Bollnäs och Ala tingslag samt Söderhamns stad;
47. Hälsinglands norra valkrets, innefattande Ljusdals, Arbrå och Järfso, Enångers, Forsa, Bergsjö och Delsbo tingslag samt Hudiksvalls stad;
48. Medelpads valkrets, innefattande Selångers, Tuna, Torps, Njurunda, Sköns, Indals och Ljustorps tingslag samt Sundsvalls stad;
49. Ångermanlands södra valkrets, innefattande Säbrå, Stigsjö, Viksjö, Häggdångers, Gudmundrå, Högsjö och Hemsö kommuner, Boteå, Sollefteå, Resele och Ramsele tingslag samt Härnösands stad;
50. Ångermanlands norra valkrets, innefattande Nora, Bjärträ och Skogs kommuner, Nätra, Nordingrå samt Själevads och Arnäs tingslag äfvensom Örnsköldsviks stad;
51. Jämtlands läns södra valkrets, innefattande Svegs, Hede, Bergs, Ragunda samt Refsunds, Brunflo och Näs tingslag äfvensom Östersunds stad;
52. Jämtlands läns norra valkrets, innefattande Sunne, Ovikens, Hallens, Undersåkers, Offerdals, Rödöns, Lits och Hammerdals tingslag;
53. Västerbottens läns södra valkrets, innefattande Normalings och Bjurholms, Umeå, Degerfors, Lycksele lappmarks och Åsele lappmarks tingslag samt Umeå stad;
54. Västerbottens läns norra valkrets, innefattande Nysätra, Burträsk, Skellefteå samt Norsjö och Malå tingslag äfvensom Skellefteå stad;
55. Norrbottens läns södra valkrets, innefattande Piteå, Älfsby, Arvidsjaur lappmarks, Arjeplogs lappmarks, Neder-Luleå, Öfver-Luleå samt Jockmocks lappmarks tingslag äfvensom Piteå och Luleå städer;
56. Norrbottens läns norra valkrets, innefattande Råneå, Neder-Kalix, Öfver-Kalix, Gällivare lappmarks, Juckasjärvi lappmarks, Enontekis lappmarks, Pajala, Korpilombolo, Öfver-Torneå samt Neder-Torneå och Karl Gustafs tingslag jämte Haparanda stad.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om valdistrikt och om valnämnd.

19 §.

I valkrets, som innefattar flera kommuner, förrättas val kommunvis, därvid hvarje kommun bildar ett valdistrikt; dock att kommun, som till följd af folkmängdens storlek, samfärdsförhållandena eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må delas i två eller flera. Höra på landet delar af samma kommun till olika valkretsar, bildar hvarje del ett valdistrikt.

Valkrets, som består af en stad eller del af stad, bildar ett valdistrikt; dock må, där så finnes lämpligt, sådan valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

20 §.

1. Vill någon i kommunen eller, beträffande stad, som är delad i valkretsar, i valkretsen boende och till deltagande i riksdagsmannaval berättigad väcka förslag om sådan delning af valdistrikt, som i 19 § sägs, eller om upphäfvande af eller ändring i redan skedd delning, göre framställning till Konungens befallningshafvande. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtas från kommunalstämma eller i stad magistrat och stadsfullmäktige. Skall kommun på landet delas, må delar af samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt. I beslut om delning af valdistriktet skall jämväl angifvas tiden för beslutets ikraftträdande, och varde beslutet af Konungens befallningshafvande kungjort.

2. Öfver beslut, som i 1 mom. afses, må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för öfverklagande af Konungens befallningshafvandes utslag i mål, hvilka bedömas efter förordningarna om kommunalstyrelse.

21 §.

För hvarje valdistrikt å landet skall finnas en valnämnd af fem inom distriktet boende personer. Ordförande i denna nämnd jämte

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

suppleant för honom förordnar Konungens befallningshafvande årligen före februari månads utgång. De fyra ledamöterna jämte två suppleanter väljas å första ordinarie kommunalstämma hvarje år i den ordning, som om nämndemansval är stadgad. Det åligger kommunalstämmans ordförande att ofördröjligen utan lösen låta tillställa en hvar af de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag af stämprotokollet, i hvad dem rör. Om de personers namn och bostad, som blifvit till ordförande och suppleant för honom utsedda, låter Konungens befallningshafvande i länskungörelserna meddela underrättelse.

22 §.

I valnämnden skola minst två ledamöter utom ordföranden vara närvarande. Såsom nämndens beslut gäller den mening, om hvilken de flesta röstande sig förena, eller, vid lika rösttal, den mening ordföranden biträder.

Vid valnämndens sammanträden föres protokoll af ordföranden.

23 §.

Af kommunalstämma lämnadt uppdrag att vara ledamot eller suppleant i valnämnd må ej annan afsäga sig, än ämbets- eller tjänsteman, som af sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som uppnått sextio års ålder; samt den, hvilken eljest uppgifver hinder, som af stämman godkännes.

24 §.

Menar någon, att val af ledamot eller suppleant i valnämnd icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröfver att af honom gjord afsägelse af uppdrag, som i 23 § afses, icke godkänts, äge han att hos Konungens befallningshafvande anföra besvär före klockan 12 å femtonde dagen, i förra fallet från den dag, då valet hölls, och i senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri rättelse sökes; och må öfver Konungens befallningshafvandes utslag i sådant mål klagan ej föras.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)***Om röstlängd.****25 §.**

För hvarje valdistrikt skall röstlängd upprättas, på landet och i stad, där magistrat ej finnes, af den tjänsteman, som verkställer debitering af utskylderna till kronan, samt i annan stad af magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro för nämnda debitering förordnade, af dessa under magistratens inseende.

26 §.

Röstlängd upprättas före den 25 juni hvarje år och skall efter mantalslängden för samma år upptaga alla manliga invånare inom valdistriktet, hvilkas ålder vid årets början ej understiger tjugufyra år. Enhvar sådan person, om hvilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något af hvad lag stadgar såsom villkor för rösträtt, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att den, som icke varit i kommunen mantalsskrifven å sådan tid, att han under sistförflutna kalenderåret skolat därstädes erlægga utskylder, ej må upptagas såsom röstberättigad, med mindre af tillgängliga handlingar framgår eller eljest styrkes, att honom i hans mantalsskrifningsort påförda, sistnämnda år till betalning förfallna utskylder blifvit erlagda eller att han icke detta år haft att erlægga några sådana utskylder.

Närmare föreskrifter i afseende å röstlängdens upprättande så ock om skyldighet för vederbörande myndigheter att lämna erforderliga uppgifter till införande i längden meddelas af Konungen.

27 §.

Senast den 25 juni skall röstlängd vara afsänd eller aflämnad för landet till ordföranden i valnämnden och i stad till magistraten, där denna ej själf verkställt upprättandet.

28 §.

Från och med den 3 till och med den 9 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet under behörig tillsyn framlagd för

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

granskning. Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att ej mindre senast den 25 juni kungöra, på sätt i 29 § sägs, tid och ställe för framläggandet än äfven ofördröjligen till enhvar i röstlängden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, härom med allmänna posten sända underrättelse med angifvande af den eller de omständigheter, på grund hvaraf han från rösträtt uteslutits. Till dem, hvilka åtnjuta fattigunderstöd eller sakna stadigt hemvist, varedock ej nödigt att sända underrättelse.

I kungörelse samt underrättelse, hvarom i denna § förmäles, skall jämväl angifvas tiden, inom hvilken anmärkning mot röstlängd för att upptagas till pröfning bör, jämlikt 30 § här nedan, vara till valnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för pröfning enligt 33 § af sålunda gjorda anmärkningar.

29 §.

Kungörelse samt underrättelse, hvarom i 28 § förmäles, skola affattas enligt formulär 1 och 2 vid denna lag. Blanketter till nämnda underrättelse tillhandahållas vederbörande af Konungens befallningshafvande.

Kungörelsen skall uppläsas i kyrkan och, där så kan ske, i ortstidningar införas.

30 §.

Vill någon, hvilken rösträtt enligt längden ej tillkommer, för sig påstå sådan rätt, eller anser någon, att annan icke må vara däri upptagen såsom röstberättigad, äger han att sina anmärkningar, skriftligen affattade och åtföljda af de bevis han vill åberopa, ingifva till valnämndens ordförande eller magistraten sist den 15 juli före klockan tolf på dagen.

31 §.

Har någon i rätt tid gjort anmärkning däremot, att annan i röstlängden upptagits såsom röstberättigad, skall härom till denne af valnämndens ordförande eller magistraten ofördröjligen med allmänna posten sändas underrättelse med angifvande af dagen för anmärkningens pröfning. Blanketter till sådan underrättelse, affattade i öfverensstämmelse

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

med formulär 3 vid denna lag, skola af Konungens befallningshafvande hållas vederbörande till handa.

32 §.

Varder anmärkning ej ingifven inom föreskrifven tid, kommer den ej under pröfning.

33 §.

Den 25 juli eller, om söndag då infaller, nästa dag sammanträder på landet för hvarje valdistrikt valnämnden för pröfning af de mot röstlängden framställda anmärkningar. Samma lag vare i stad för magistraten, dock att sammanträde, som skulle hållas å måndag, i stället äger rum nästa dag. Sammanträdet skall börja klockan 10 förmiddagen, och vare förhandlingarna offentliga.

Sedan vid sammanträdet tillfälle lämnats till bemötande af gjorda anmärkningar med rätt för den, mot hvilkens rösträtt anmärkning blifvit enligt 30 § framställd, att åberopa jämväl omständigheter, som inträffat efter den 15 juli, skall valnämnden eller magistraten öfver hvarje i behörig tid framställd anmärkning omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling afkunna beslut, som, med angifvande i korthet af skälen därför, tecknas å den pröfvade anmärkningsskriften.

I röstlängden införas de rättelser, som af dessa beslut föranledas.

Röstlängden, sålunda rättad, underskrifves af valnämnden eller magistraten. Har anmärkning mot röstlängden ej inom behörig tid framställts, varde intyg därom af valnämndens ordförande eller magistraten tecknad å längden.

34 §.

1. Vill någon klaga öfver beslut, som i 33 § sägs, göra härom anmälan hos valnämndens ordförande eller magistraten genast eller sist å tredje dagen från den dag, då beslutet afkunnades, och ingifve sina besvär till Konungens befallningshafvande sist före klockan 12 å tionde dagen från sistnämnda dag.

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att, då anmälan om besvär sker, därom göra anteckning vid beslutet å anmärk-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

ningsskriften samt att, sedan den för anmälan bestämda tid utlupit, ofördröjligen insända till Konungens befallningshafvande utdrag af röstlängden i de delar, som angå besvär, hvarom anmälan skett, äfvensom handlingarna rörande dessa besvär.

2. Afse besvären annan än klaganden, skola de ingifvas i två exemplar; och vare i sådant fall klaganden skyldig att genast åter uttaga det ena exemplaret af de ingifna besvärshandlingarna och låta det tillställas den, som besvären afse, samt inom den tid af minst två, högst tio dagar, som Konungens befallningshafvande efter omständigheterna i hvarje särskildt fall bestämmer, till Konungens befallningshafvande inkomma med bevis om dagen för delgifningen.

35 §.

Göres ej anmälan, som i 34 § 1 mom. sägs, eller ingifvas ej besvären inom föreskrifven tid, eller inkommer ej bevis, som i 34 § 2 mom. sägs, inom därför bestämd tid, varda besvären ej upptagna till pröfning.

36 §.

Har före utgången af den för ingifvande af delgifningsbevis bestämda tid klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas den, som besvären afse, äge denne tillfälle att inom den tid af minst två, högst tio dagar, som Konungens befallningshafvande utsätter, räknad från dagen för handlingarnas delgifning, till Konungens befallningshafvande inkomma med förklaring.

37 §.

Hvad i afseende å besvärshandlingars delgifning och ingifvande af bevis därom samt förklarings afgifvande bör iakttagas så ock påföljden för försummelse att i rätt tid inkomma med delgifningsbevis skall tecknas på besvärsskriften.

38 §.

Då inkommet besvärsmål är i skick att kunna afgöras, teckne Konungens befallningshafvande å besvärshandlingarna sitt beslut och återsände handlingarna till valnämndens ordförande eller magistraten.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

De rättelser, som af Konungens befallningshafvandes beslut föranledas, skola af ordföranden eller magistraten i röstlängden införas.

Ej må besvärshandlingar till part återställas.

39 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut må särskild klagan ej föras. Anföras besvär öfver valförrättning, vid hvilken beslutet tjänat till efterrättelse, må i sammanhang därmed talan mot beslutet fullföljas.

40 §.

Har emot röstlängd, som blifvit i föreskrifven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit, eller har i anledning af framställd anmärkning beslut gifvits och rättelse, där sådan ifrågakommer, i längden gjorts, lände den röstlängd vid riksdagsmannaval, som därefter, intill dess ny röstlängd på enahanda sätt kommit till stånd, hålles, till ovillkorlig efterrättelse, där ej, på sätt nedan stadgas, rättelse skall i längden verkställas.

Har på klagan, som i samband med besvär öfver valförrättning blifvit förd, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, ehvad felaktigheten ländt till förrättningens upphäfvande eller ej, Konungens befallningshafvande i längden införa de af beslutet föranledda rättelser.

41 §.

Ej må vid klagan öfver beslut i fråga om anmärkning mot röstlängd andra bevis gälla än de, som hos valnämnden eller magistraten varit i laga ordning företedda.

Om valets kungörande och förrättande.

42 §.

Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade, hvarom i 71 § här nedan sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

43 §.

När val till Andra Kammaren skall äga rum, låte Konungens befallningshafvande därom i god tid förut utgå kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen upptages antalet af dem, som skola väljas inom valkretsen, och utsättes, utom dag och tid för valet, valstället inom hvarje valdistrikt samt tid och ställe för rösternas sammanräknande. Kungörelsen skall tillika innehålla erinran om den skyldighet, som jämlikt 55 § åligger valförrättare, att ofördröjligen till Konungens befallningshafvande insända valkuvert, valprotokoll och röstlängd.

44 §.

Då nya val i hela riket till Andra Kammaren böra äga rum, skola i stad, som bildar mer än en valkrets, val förrättas samtidigt i alla valkretsar.

45 §.

Valet äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas, eller tryckta eller skrifna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som ej kan afstyras, äge valförrättaren att afbryta förrättningen.

I vallokal skall exemplar af denna lag finnas anslaget.

46 §.

Valet skall börja klockan 9 förmiddagen och fortgå till klockan 2 eftermiddagen samt därefter fortsättas å landet från klockan 6 till klockan 8 och i stad från klockan 5 till klockan 9 eftermiddagen.

Hvad nu är stadgad utgöre ej hinder för Konungens befallnings-

46 §.

Valet skall börja klockan 9 förmiddagen och fortgå till klockan 2 eftermiddagen samt därefter fortsättas å landet från klockan 6 till klockan 8 och i stad från klockan 5 till klockan 9 eftermiddagen; *dock att* där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom valdistriktet, uppe-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

hafvande att för valdistrikt, där så finnes nödigt, utsträcka valtiden.

I hvarje fall skall dock, där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom valdistriktet, uppehåll göras för den tid gudstjänsten pågår.

(Utskottets förslag.)

håll göres för den tid gudstjänsten pågår.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshafvande att därom på framställning af valförrättaren förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan 3 eftermiddagen och minst en timme efter klockan 6 eftermiddagen.

47 §.

Vid valet skola begagnas valsedlar af hvitt papper utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp af valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöfver det antal riksdagsmän valet afser. Af namnen anses så många, från början räknadt, som motsvara antalet riksdagsmän, afse själfva riksdagsmannavalet och de öfriga allenast val af efterträdare åt afgangens riksdagsman. Har å valsedeln medelst en linje afskilts ett mindre antal namn, från början räknadt, anses dock allenast de sålunda afskilda främsta namnen afse själfva riksdagsmannavalet.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddes namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i öfrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, hvem eller hvilka åsyftas.

48 §.

Valsedlarna aflämnas i kuvert af ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, hvilka vid förrättningen tillhandahållas. Innan valkuvert utlämnas, skall valför-

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 8 Saml.

48 §.

Vid förrättningen skola kuvert af ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, hvarom i 49 § förmäles. Innan

1 Afd. 3 Häft.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

rättaren därå intrycka en stämpel, utvisande det valdistrikt, där förrättningen äger rum.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Utskottets förslag:)

valkuvert utlämnas, skall valförrättaren därå intrycka en stämpel, utvisande det valdistrikt, där förrättningen äger rum.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

49 §.

En hvar, som anmäler sig till valet, erhåller vid valbordet ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas afskilda platser, afsedda att möjliggöra för en hvar att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnad att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka öfver att valmans förehafvande där ej må af någon kunna iakttagas.

Efter det valmannen vid någon af omförmälta särskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, öfverlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordföranden. Sedan denne förvissat sig om, att den, som vill rösta, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, och tillsett, att kuvertet är behörigen stämpladt men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang hvarmed i röstlängden vid den röstandes namn göres anteckning, att rösträtten utöfvats.

50 §.

Valman, som på grund af kroppsligt fel är oförmögen att i föreskrifven ordning afgifva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själf därtill utser.

51 §.

Ej må någon i annan ordning, än nu är sagd, sin rösträtt utöfva.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

52 §.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om att sigillen äro obrutna.

53 §.

De valmän, som vid det klockslag, då uppehåll i valet göres eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att aflämna sina valsedlar.

54 §.

När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, aflämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen afslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i öfverensstämmelse med det vid denna lag fogade formulär 4 med därå gjorda anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet af de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet.

Valkuverten inläggas härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet aftryckas.

55 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats af ordföranden och två af de närvarande, afslutas valförrättningen med tillkännagifvande af tid och ställe, som blifvit utsatt för rösternas sammanräknande.

55 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats af ordföranden och två af de närvarande, afslutas valförrättningen med tillkännagifvande af tid och ställe, som blifvit utsatt för rösternas sammanräknande.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Valförrättaren insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshafvande valkuverten, valprotokollet och röstlängden.

(Utskottets förslag:)

Valförrättaren insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshafvande valkuverten, valprotokollet och röstlängden. *Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.*

Om rösternas sammanräknande och valets afslutande.

56 §.

Det åligger Konungens befallningshafvande att i god tid före röstsammanräknandet tillse, att valkuvert, valprotokoll och röstlängd inkommit från alla valdistrikt, samt, där så ej skett, från försumlig valförrättare infordra hvad som felas.

57 §.

Å utsatt tid och ställe verkställes af Konungens befallningshafvande inför öppna dörrar sammanräknandet af de vid valet afgifna röster.

Protokollen öfver röstningen granskas hvar för sig, och sigillen å omslaget till de vid hvarje protokoll fogade valsedlar jämföras med de sigill, som äro å protokollet aftryckta. Förekommer därvid ej skälig anledning, att omslaget efter tillslutningen blifvit öppnadt, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbadt, och de däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

58 §.

Efter det protokollen från de särskilda valdistrikten upplästs samt valsedlarna uttagits ur valkuverten och granskats, pröfve Konungens befallningshafvande valsedlarnas giltighet och meddele de beslut, hvartill valsedlarna och protokollen må gifva anledning.

59 §.

Ogill är valsedel:
till hvilken användts annat än hvitt papper;
å hvilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med afsikt där anbragt;

*Kungl. Maj:ts förslag:**(Utskottets förslag:)*

hvilken upptager partibeteckning å annat ställe än ofvanför namnen.
 Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

60 §.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i afseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, hvem som därmed *åsyftas*, anses sådant namn såsom obefintligt.

Finnas å valsedel flera namn än som enligt 47 § är medgifvet, anses de sista öfvertaliga namnen såsom obefintliga.

Valsedel, som lyder å färre namn än det antal riksdagsmän valet afser, vare ändock giltig.

61 §.

Rösterna sammanräknas och valets utgång bestämmes enligt de i 7, 8 och 10 §§ angifna grunder.

62 §.

Hafva vid valet riksdagsmän icke blifvit till föreskrifvet antal utsedda, anställs *genast* nytt val för besättande af den eller de återstående platserna.

62 §.

Hafva vid valet riksdagsmän icke blifvit till föreskrifvet antal utsedda, anställs *ofördröjligen* nytt val för besättande af den eller de återstående platserna.

63 §.

Vid förrättningen låte Konungens befallningshafvande föra protokoll, i hvilket antecknas utom annat, som vid förrättningen förekommit, huru många giltiga och ogiltiga valsedlar afgifvits i hvarje valdistrikt, de olika grupper, i hvilka valsedlarna blifvit ordnade, antalet giltiga valsedlar i hvarje grupp, den ordning mellan namnen å valsedlarna, hvilken inom hvarje grupp blifvit bestämd, partigruppernas rösttal, de öfriga jämförelsetal, som varit bestämmande vid fördelningen af platserna mellan grupperna, det antal platser, som tilldelats hvarje grupp, samt slutligen de valda riksdagsmännens namn.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända hvar för sig, i omslag, hvilka, innan förrättningen afslutas, förses med

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

minst två närvarandes sigill, hvarom anteckning sker i protokollet. De sålunda inlagda valsedlarna skola jämte de anteckningar, hvilka, på sätt i 7 § sägs, blifvit vid valet förda, förvaras intill utgången af den tid, för hvilken valet gäller.

64 §.

Kan förrättningen icke på en dag bringas till slut, eller varder eljest nödigt att densamma uppskjuta eller afbryta, skola alla valsedlar inläggas i omslag, hvilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och må förrättningen ej ånyo företagas, innan de närvarande förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.

65 §.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning af valprotokollet. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

66 §.

Fullmakt för vald riksdagsman utfärdas af Konungens befallningshafvande. Sådan fullmakt skall hafva följande lydelse:

»Vid riksdagsmannaval, som den (dag, månad, år) hållits i (valkretsens namn) har» N. N. »blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 januari nästkommande år» (eller om valet hållits efter treårsperiodens början: »för tiden till den 1 januari år»); »hvarom detta länder till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

67 §.

Har någon, som blifvit vald till riksdagsman, afsagt sig uppdraget, och pröfvas afsägelsen giltig, då skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen vid offentlig förrättning så kungjord, som i 14 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 9 § angifna grunder. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den afgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Samma lag vare, då riksdagsman eljest afgått före utgången af den tid, för hvilken han blifvit vald.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Efter sammanräkningens afslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

68 §.

Vid förrättning, som i nästföregående § afses, skall Konungens befallningshafvande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna samt hvilken på grund däraf skall inträda i den afgångnes ställe. Sedan detta protokoll vid förrättningen upplästs, utfärde Konungens befallningshafvande omedelbart fullmakt för den sålunda utsedde.

Sådan fullmakt skall vara af följande lydelse:

»Sedan» N. N. »blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för (valkretsens namn) för en tid af tre år, räknade från och med den 1 januari år » (eller om den afgångne utsetts först efter treårsperiodens början: »för tiden till den 1 januari år»), »men denna plats blifvit ledig, har vid förrättning enligt 67 § af lagen om val till Riksdagen» N. N. »blifvit utsedd att inträda såsom ledamot af nämnda kammare för tiden till den 1 januari år» (eller om förrättningen hållits före treårsperiodens början: »för sagda tid»); »hvarom detta länder till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

69 §.

Finnes, i fall, som i 67 § afses, å där omförmälta valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den afgångnes ställe, då skall nytt val anställas för besättande af den lediga platsen.

Samma lag vare, där fel, som på besvär öfver den omedelbara utgången af valet förklarats hafva förelupit, är sådant att det ej kan afgöras, hvem som bör inträda i den afgångnes ställe.

Allmänna bestämmelser.

70 §.

Hvad ofvan är stadgadt i afseende å magistrat vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

71 §.

Äro i stad flera valdistrikt, skall magistraten för hvarje valdistrikt utse tre eller flera deputerade att vara valförrättare i distriktet. Af dessa förer den främste ordet. Protokollet öfver valförrättningen föres af den, magistraten därtill utsett.

Till deputerad må i fall af behof utses den, som eljest ej tillhör magistraten.

72 §.

Om besvär öfver val till Andra Kammaren är stadgadt i riksdagsordningen.

73 §.

I de ärenden rörande val till Andra Kammaren, hvarom i denna lag förmäles, må det vara en hvar tillåtet att, under iakttagande af behörig tid och ordning, på eget äfventyr till myndighet insända handlingar i betaldt bref med allmänna posten; dock att hvad sålunda är stadgadt ej äger tillämpning i fråga om besvär.

74 §.

Infaller å söndag eller annan allmän helgdag tid, då anmärkning mot röstlängd, som i 30 § sägs, sist bör framställas eller då åtgärd för talans fullföljande eller bevarande sist bör företagas, må anmärkningen framställas eller åtgärder vidtagas å nästa söckendag.

75 §.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar, som i 49 § afses, ordentligen verkställas.

Kostnaden för dessa anordningar så ock de af denna lag föranledda utgifter för valkuvert och stämplar äfvensom kungörande, som åligger valnämndens ordförande eller magistrat, skola gäldas af kommunerna, hvilka jämväl hafva att tillhandahålla lämpliga vallokaler.

(Utskottets förslag:)

Denna lag träder i kraft samma dag som det hvilande förslaget om ändring i §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt; dock att, i fråga om val till Andra Kammaren, de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden skola tillämpas, intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910.

Formulär 1.

Formulär till kungörelse om framläggande af röstlängd.**Kungörelse.**

Härmed tillkännagifves, att röstlängd till efterrättelse vid val till Riksdagens Andra Kammare i N. N. valdistrikt finnes under tiden från och med den 3 till och med den 9 juli framlagd i — — —¹⁾ för att där vara för granskning tillgänglig; och erinras tillika, att den, hvilken rösträtt enligt denna längd ej tillkommer, men som för sig vill påstå sådan rätt, eller den, som anser, att annan icke må vara i längden upptagen såsom röstberättigad, äger att sina anmärkningar, skriftligen affattade och åtföljda af de bevis han vill åberopa, ingifva till — — —²⁾ sist å . . .³⁾ dagen den —³⁾ juli före klockan 12 på dagen, äfvensom att pröfning af de mot röstlängden framställda anmärkningar äger rum i — — —⁴⁾ . . .⁵⁾ dagen den — — —⁵⁾.

Ort och tid.

Underskrift.

Anvisningar:

¹⁾ Här angifves den lokal, i hvilken röstlängden kommer att framläggas. Vid bestämmande af lokal iakttages, att behörig tillsyn öfver längden må kunna å det angifna stället utöfvas till förekommande af att eljest anteckning i längden skulle af någon kunna verkställas.

²⁾ Valnämndens ordförande, magistrat eller stadsstyrelse.

³⁾ Här utsättes med angifvande af veckodag och datum den tid, inom hvilken anmärkningarna sist skola vara ingifna; det är den 15 juli eller, om söndag då infaller, näst påföljande söckendag.

⁴⁾ Sockenstuga, rådhus eller annan lämplig lokal.

⁵⁾ Här utsättes med angifvande af veckodag och datum den för anmärkningars pröfning bestämda tid, som är den 25 juli eller, om söndag då infaller, näst påföljande söckendag.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Formulär 2.

Formulär till underrättelse enligt 29 §.

Jämlikt den röstlängd, som detta år upprättats för att i N. N. valdistrikt tjäna till efterrättelse vid val till Riksdagens Andra Kammare, varder Eder härigenom meddeladt, att Ni på grund af att — — — — —¹⁾ icke är i röstlängden antecknad såsom röstberättigad.

Därest Ni vill för Eder påstå rätt till deltagande i riksdagsmannaval, vid hvilket nämnda röstlängd skall begagnas, äger Ni att Edra anmärkningar, skriftligen affattade och åtföljda af de bevis, Ni vill åberopa, ingifva till — — —²⁾ sist å . . .³⁾ dagen den — —³⁾ juli före klockan 12 på dagen, och kommer pröfning af sådana anmärkningar att äga rum i — — —⁴⁾ . . .⁵⁾ dagen den —⁵⁾ juli med början klockan 10 förmiddagen.

Poststämpelns datum.

Underskrift.

Anvisningar:

¹⁾ Här införas den eller de omständigheter, på grund hvaraf vederbörande från rösträtt uteslutits.

²⁾ Valnämndens ordförande, magistrat eller stadsstyrelse.

³⁾ Här utsättes med angifvande af veckodag och datum den tid, inom hvilken anmärkningarna sist skola vara ingifna; det är den 15 juli eller, om söndag då infaller, näst påföljande söckendag.

⁴⁾ Vederbörande lokal.

⁵⁾ Här utsättes med angifvande af veckodag och datum den för anmärkningars pröfning bestämda tid, som är den 25 juli eller, om söndag då infaller, näst påföljande söckendag.

Formulär 3.

Formulär till underrättelse enligt 31 §.

Häri genom varder Eder till kännedom meddeladt: att i rätt tid anmärkning . . . framstälts däremot, att i den röstlängd, som detta år upprättats för att i N. N. valdistrikt tjäna till efterrättelse vid val till Riksdagens Andra Kammare, Ni upptagits såsom röstberättigad; samt att anmärkning afse., att — — — — — — — — — — —

Pröfning af anmärkning äger rum i — — —¹⁾ . . .²⁾ dagen den —³⁾ juli med början kl. 10 förmiddagen, då tillfälle lämnas Eder att bemöta anmärkning . . .

Poststämpelns datum.

Underskrift.

Anvisningar.

¹⁾ Vederbörande lokal.

²⁾ Här utsättes med angifvande af veckodag och datum den för anmärkningars pröfning bestämda tid, som är den 25 juli eller, om söndag då infaller, näst påföljande söckendag.

Formulär n:r 4.

Utskottets förslag

lika med Kungl. Maj:ts här nedan intagna förslag utom därutinnan, att ordet »förmiddagen» uteslutits.

Formulär till protokoll vid riksdagsmannaval.

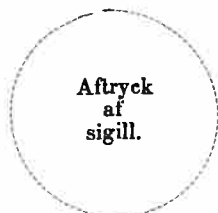
Protokoll i N. N. valdistrikt vid val af ledamot i Riksdagens andra kammare å — — — (vallokalen) i — — — (orten) den — — — (dag, månad och år).

Till förrättande af det riksdagsmannaval, som blifvit utsatt att hållas härstädes denna dag, sammanträdde klockan — — förmiddagen den för sådant ändamål utsedda valnämnd (eller i stad, som utgör ett valdistrikt: »stadens magistrat»; eller i stad, som består af flera valdistrikt: »magistratens deputerade»).

—————¹⁾
Valet fortgick till klockan — — eftermiddagen med uppehåll — —²⁾
Vid valet afgåfvo — — —³⁾ röstande i vederbörlig ordning valkuvert. — — — — —⁴⁾

Samtliga valkuvert inlades efter verkställd räkning i ett omslag, hvilket förseglades med de — —⁵⁾ sigill, som här nedan finnas aftryckta.
—————⁶⁾

Vid protokollet
N. N.

Att detta protokoll vid valförrättningen upplästs och befunnits riktigt bekräftas.

N. N.

Ordförande vid valet.

N. N.

N. N.

Anvisningar:

- 1) Har valet till följd af gudstjänst ej kunnat börja å bestämd tid, varde det här anmärkt.
- 2) Här angifves tiden, hvarunder uppehåll i förrättningen, äfven på grund af gudstjänst, ägt rum.
- 3) Antalet.
- 4) Här någon förvägrats att utöfva rösträtt, varde det, med tydligt angifvande af personens namn och orsaken till denna vägran, här anmärkt.
- 5) Antalet, som skall vara minst två.
- 6) Här upptages hvad i öfrigt förekommit af beskaffenhet att böra i protokollet antecknas.

- 3:o) att a) herr Blombergs motion n:o 70,
b) herr Östbergs motion n:o 78,
c) herr Wieselgrens motion n:o 68,
d) herr Jespersons m. fl. motion n:o 258,
e) herr Chr. Olssons motion n:o 197,
f) herr D. Perssons m. fl. motion n:o 252,
g) herr J. Bengtssons motion n:o 262,
h) herr Alb. Bergströms motion n:o 45,
i) friherre Adelswårds motioner n:ris
216 och 253,
j) herr Brantings m. fl. motion n:o 205,
k) herr Lindhagens m. fl. motion n:o 208,
l) herr Staaffs m. fl. motion n:o 203,
m) herr Warburgs motion n:o 210,
n) herr Ahlstrands motion n:o 215,
o) herr Alb. Bergströms motion n:o 41,
samt
p) herr Hörnsténs motion n:o 212,

må, där de ej genom utskottets ofvan under punkterna 1:o) och 2:o) gjorda hemställanden kunna anses besvarade, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1907.

På utskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

af herrar *Staaff*, friherre *Bonde*, *Henricson*, *Berg*, *Kvarnzelius*, *Bergström*, *Jansson* och *Larsson* i Lund, hvilka anfört:

»Vid pröfning af Kungl. Maj:ts förslag till politisk rösträttsreform äfvensom utskottets därpå byggda förslag hafva vi funnit såväl principiella som praktiskt-politiska synpunkter bestämdt tala mot en lösning af rösträttsfrågan på däri angifvet sätt. I afseende härå åberopa vi den motivering, som förekommer i den af herr K. Staaff m. fl. väckta motionen n:o 203, och däri en närmare utveckling af åtskilliga hit-hörande synpunkter finnes gifven. Härtill vilja vi i det följande föga några anmärkningar, som omedelbart anknyta sig till det nu föreliggande resultatet af utskottets arbete.

Till en början anmärka vi emot utskottets förslag, att enligt det-samma icke skulle i grundlagen upptagas klara och fullständiga bestämmelser rörande valsättet. Föreskrifterna i 8 § (rörande Första Kammaren) och 18 § (rörande Andra Kammaren) riksdagsordningen äro nämligen ytterst knapphändiga. De innehålla allenast, att valen, där två eller flere riksdagsmän skola utses, äro 'proportionella'. Då uttrycket 'proportionell' emellertid är i hög grad sväfvande och då de särskilda metoder, genom hvilka man på olika sätt sökt förverkliga den proportionella idén, för närvarande lära belöpa sig till ett ungefärligt antal af 150, torde det vara påtagligt, att uttrycket ifråga föga passar i en grundlag, hvars ordasätt framförallt böra vara ägnade att förebygga tvetydighet. Utskottet har emellertid ansett det 'mindre lämpligt' att intaga bestämmelserna om valsättet i riksdagsordningen, detta 'särskildt med hänsyn till svårigheten att på ett så kortfattadt och koncist sätt, som uti grundlagen bör vara fallet, angifva de vidlyftiga bestämmelserna rörande valmetoden samt den långa tid en eller annan tilläfventyrs önskvärd förändring i metoden därigenom skulle

kräfvä för sitt genomförande'. Under obetingadt erkännande af omöjligheten att på ett kortfattadt och koncist sätt i lagbestämmelser angifva en valmetod af här ifrågavarande art, kunna vi dock icke tillmäta detta skäl någon afgörande betydelse. Vål är det önskligt, att grundlagens bestämmelser äro kortfattade och koncisa. Men hvad som bör stå eller icke stå i grundlagen kan dock omöjligen få vara beroende på formella länsyn. Det är en bestämmelses egen sakliga innebörd, dess grundläggande betydelse, som därvid bör vara afgörande. Och att det sätt, hvarpå folkrepresentationen, särskildt dess Andra Kammare bildas, måste anses äga grundläggande eller konstitutiv karaktär, torde vål vara odisputabelt. Speciellt ifråga om den svenska grundlagen synes utskottets nu ifrågavarande betänklighet vara af mycket underordnad beskaffenhet, då denna grundlag, i motsats mot grundlagarne i flera andra länder, synnerligen utförligt behandlar mångahanda ämnen och grundlagsstiftaren således icke kan sägas på något framträdande sätt hafva lagt an på det kortfattade och koncisa.

Hvad angår det andra af utskottet anförda skälet mot intagande i riksdagsordningen af fullständiga bestämmelser om valmetoden, nämligen att en eller annan tilläfventyrs önskvärd förändring skulle komma att kräfvä lång tid för sitt genomförande, så konstatera vi till en början den med onekligen öfverraskande öppenhet framträdande tvekan om nu förordade valmetods hållbarhet, som häri visar sig. Någon vidare varm öfvertygelse om denna metods förträfflighet synes knappast föreligga, då man såhunda ur synpunkten att underlätta dess snara förändring anser sig böra förvisa densamma till en lagstiftning af lägre rang än den som den enligt sin natur egentligen borde tillhöra.

Utskottet har ansett sig kunna bereda tillräcklig stabilitet åt den valmetod, som nu skulle läggas till grund för vår representation, genom sin hemställan, att den särskilda vallag, hvaruti densamma beskrifves, nu skulle af Riksdagen antagas.

Med anledning häraf vilja vi fästa uppmärksamheten därpå, att det naturligtvis är en helt olika sak att gifva metoden grundlags och att gifva den blott allmän lags natur. Skillnaden är ju den, att i senare fallet en enda riksdag kan vidtaga ändringar i metoden, medan det i förra fallet erfordras två lagtima riksdagar med mellanliggande val till Andra Kammaren. Det ligger onekligen en ej ringa fara i att tillåta en enda riksdag att besluta ändringar i fråga om just de bestämmelser, hvilka bilda grundvalen för själfva sammansättningen af Riksdagen. Ty det skulle då kunna tänkas, att ett tillfälligt majoritetsparti under poli-

tiskt upprörda tider toge sig för att ändra valbestämmelserna i ett för partiets maktställning vid nästinstundande val gynsam syfte. Sådant förebygger man med full säkerhet endast i fall man fordrar valmännens hörande, innan ett ändringsförslag i fråga om valmetoden blir definitivt.

Hvad angår den af Kungl. Maj:t förordade valmetoden har utskottet däri föreslagit en förändring i syfte att förebygga dekapitering. Huruvida denna förändring skulle visa sig i praktiken tillfredsställande och lämplig, må lämnas därhän. Den har nämligen icke varit utsatt för den offentliga kritiken, och erfarenheten har ju i fråga om proportionalismen upprepade gånger ådagalagt, att mycket, som för en mindre krets ter sig såsom godt, befinnes äga betydande brister, så snart det underkastas allmän granskning. Så mycket torde emellertid redan nu böra framhållas, att den antydda förändringen ingalunda, såsom utskottet menar, lär afhjälpa systemets fel i afseende a behandlingen af gemensamma kandidater. Utskottet antyder att, därest en gemensam kandidats namn sättes främst å skilda partiers valsedlar, kan hans val tryggas. Det torde emellertid vara ganska sällan som en gemensam kandidat äger så öfverväldigande sympatier inom skilda partier, att denna utväg låter sig genomföras. Nej, gemensamma kandidater äro fastmera i allmänhet sådana, som icke åtnjuta det ena eller andra partiets — än mindre partiledningens — särskilda ynnest, men som understundom mera än rena partikandidater förmå samla valmännens stora massa. De väljas icke såsom partimän utan såsom dugande, utom partierna stående medborgare. Och det lär nog komma att visa sig, att den af utskottet vidtagna anordningen svårligen kan vara mäktig att främja val af sådana personer. Hela metoden hvilat i alltför hög grad på hänsyn till valmännens uppdelning i afgränsade partier, för att män, hvilka icke helt ställt sig inom något parti, skulle kunna blifva valda. Då vart politiska lif lämnat flera framstående exempel på att just sådana män, om hvilka vi nu tala, blifvit på majoritetsvalens grund utsedda till ledamöter af Andra Kammaren och därstädes utvecklade en gagnelig verksamhet, måste vi således alltjämt betrakta de gemensamma kandidaternas ställning enligt systemet såsom ett svårt fel.

I öfrigt har icke ens något försök af utskottet gjorts att afhjälpa systemets påfallande brister. Så stå t. ex. föreskrifterna om partibeteckningen oförändrade kvar, oaktadt det är påtagligt, att de medföra rika möjligheter till valknep.

Hänvisande i öfrigt till innehållet i ofvannämnda motion, tillata vi oss hemställa,

att Riksdagen måtte, med afslag å Kungl. Maj:ts proposition, bifalla den af herr K. Staaff m. fl. väckta motionen n:o 203;»

af friherre *De Geer*, hvilken anförde:

»För en framgångsrik tillämpning af det proportionella valsystemet fordras två förutsättningar: tät befolkning och utvecklad partibildning.

Sverige är bland Europas länder det tredje nedifrån i fråga om befolkningstäthet och af partier i egentlig bemärkelse ha vi knappast mer än ett enda: det socialdemokratiska. Våra öfriga politiska meningsgrupper hafva icke hunnit synnerligen långt i fråga om fast organisation och bestämda program.

Hvad blir nu den sannolika följden af ett försök att tillämpa proportionsvalen på våra förhållanden?

Det socialdemokratiska partiet med sin säkra ledning, sin utbildade agitationspersonal och sina strängt disciplinerade skaror af valmän kommer utan tvifvel att taga priset i fråga om konsten att utnyttja systemets möjligheter och att för sig vinna långt flera platser, än partiets numerär i och för sig borde betinga. Därnäst torde den egentliga högern med sina ekonomiska resurser och sin tillgång på krafter, lämpade för och villiga att åtaga sig det kräfvande arbetet med valförberedelser och valledning, komma att göra sig i förhållande till sitt antal starkt gällande. Hvad de större städerna angår, kan detsamma naturligtvis förutspås äfven om de liberala meningsgrupperna.

De, som däremot otvifvelaktigt komma att ligga under i striden, det är den stora mängden af landtmän, af mindre hemmansägare och småbrukare, handverkare och andra, som tillsammans bilda kärnan af landtbefolkningen. Dessa hålla på den gamla goda regeln, att hvarje ort skall ha sin egen riksdagsman. Deras intresse är vaket, om det gäller att få en representant ur deras egna led, en man, som de känna och som känner dem och deras ort, men det ligger icke för dessa valmän att med bortseende från det personliga förtroendet såsom grund för valet ena sig om den lista på för dem till större delen okända namn, som i den vidsträckta proportionalistiska valkretsen blir dem förelagd. Fara är, att de där splittra sig och sålunda kasta bort sina röster, eller ock stanna de hemma på valdagen, likgiltiga för om det blir herrar A, B, C eller X, Y, Z, som bli valda.

Om man därtill tar i betraktande, att de samlade valmanskårerna i städer och andra tätt bebyggda platser ha vida lättare att göra sig gällande än landsbygdens glesa befolkning, lider det nog intet tvifvel, att icke det proportionella valsystemet kommer att leda till en stark förminskning af landtmannaelementet i Andra Kammaren.

Ett varnande exempel, hvarthän systemet tenderar, har i dagarna gifvits oss från Finland. Af de 200 nu valde landtdagsmännen äro, enligt de uppgifter från Finland, som i pressen varit synliga, ej mindre än 87 stadsbor och allenast omkring 40 landtmän i egentlig bemärkelse.

Våra proportionalister inse nog, att det skulle gå på samma sätt hos oss, men för dem är hufvudsaken, att den nya ordningen dock sannolikt skulle bereda säker plats i Andra Kammaren för en icke alltför obetydlig högerminoritet. Är det då till en sådan minoritet, man bör sätta sin tillit, när det gäller att bilda en motvikt mot det arbetareparti, som efter den allmänna rösträttens införande befaras skola blifva dominerande i Andra Kammaren? Enligt min mening nej! De enda, som med hopp om framgång torde kunna upptaga striden mot för långt gående anspråk från nämnda håll, äro nog att söka hos den andra kroppsarbetande del af vårt folk, som, fastän demokratisk till sin uppfattning, håller på äganderätten till den jord, de bruka, och uppskattar de fördelar, som ligga i en lugn och lagbunden samhällsutveckling. Vår småbrukareklass befinner sig redan i stark tillväxt, och säkerligen är det dessa mindre, själfägande jordbrukare, som hafva framtiden för sig på vår landsbygd. Må man då se till, att man icke genom konstlade och främmande former för den politiska valrättens utöfvande hindrar dem att göra sig rätt gällande i representationen.

Proportionalismen betraktas med misstroende bland de breda lagren af vårt folk. Skall den nu införas, så vill man hafva 'tillräcklig ersättning för det proportionella valsättets olägenheter', sasom orden falla i herr Daniel Perssons i Tällberg mycket omtalade motion.

Väl har utskottet, under framhållande att ett ingående på hvad i detta afseende fordrats skulle leda därhän, att den olika karaktär, grundlagstiftaren velat gifva Riksdagens båda afdelningar, komme att till stor del försvinna och i följd häraf tvåkammerssystemets fördelar i högst väsentlig mån minskas, afstyrkt bifall till såväl herr Daniel Perssons som andra i liknande syfte väckta motioner; men då fara nog föreligger, att ett antagande från Första Kammarens sida af utskottets förslag möjligen skulle leda till att Första Kammaren slutligen låte förmå sig till utbetalning af den för förslaget accepterade ifrågasatta köpeskillingen, därest detta af Andra Kammaren påfordrades, har jag

häruti sett ett ytterligare skäl emot beträdande af den väg till rösträttsfrågans lösning, som af utskottet förordas.

På grund af dessa i korthet antydda betänkligheter i fråga om det proportionella valsysteemets införande hos oss har jag alltså icke kunnat biträda utskottets förslag.

Enligt min öfvertygelse ernår man genom majoritetsval i enmansvalkretsar en långt bättre sammansättning af Andra Kammaren än genom proportionsval, och då jag i öfrigt är af den uppfattningen, att något rådtrum bör lämnas för öfvervägande af bästa sättet för reformering af den kommunala rösträtten, har jag inom utskottet påyrkat, att rösträtsreformen för denna gång måtte inskränkas till att omfatta allenast frågan om valrätten till Andra Kammaren samt att den af herr Staaft m. fl. i detta afseende väckta motion måtte bifallas»;

af herr *Branting*, som anförde:

»Utskottet har som frukt af sina arbeten stannat vid att i hufvudsak tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. De ändringar, som utskottet föreslår, och af hvilka de viktigaste afse en oundgänglig förbättring i valmetoden, valbarhet för kvinnor till kommunala uppdrag samt en liten jämkning på den 40-gradiga kommunala röstskalans beräkning, äro visserligen icke betydelselösa hvar på sitt område, men kunna omöjligen sägas på någon politiskt afgörande punkt vidga ramen för det reformbud, som det kungliga förslaget innehåller.

Utskottets förslag måste alltså från min synpunkt falla väsentligen under samma dom, som redan i den af mig framburna motionen uttalats om Kungl. Maj:ts: det 'synes vara inrättadt med hufvudsaklig tanke på att i möjligaste mån neutralisera verkningarna af den demokratisering, man ej kunnat komma förbi'. Det står i halfhetens tecken. Där gifvas uppslag till demokratisering, hvilka sedan tvärt afbrytas, och på samma gång man i vissa delar går folkkräfven något till mötes, åberopar man fortfarande den gamla misstron mot de nya valmännen som ett hufvudmotiv för att bygga på proportionalismens grund och motiverar den fullständigt godtyckliga nya 40-gradiga kommunala röstskalan med oro för att de förmögnare eljest skulle få för litet att säga. Utskottets förslag är med ett ord fortfarande intet annat än ett högerens partiförslag, utan någon som helst samlande kraft, därför att nationens flertal redan genomskådat, att det reser öfverstigliga hinder emot hvarje verklig förskjutning af den politiska maktens tyngdpunkt till folkets

bredare lager. Därmed är också påtagligt, att det icke häller kan godkännas ens som afbetalning på en klart demokratisk författningsrevision, ifall nu någon förmenar, att svenska folket, efter så lång väntan på sin stora rösträttsreform, ändå ej skulle vara färdigt och värdigt att taga steget fullt ut till modärn demokrati.

Då jag för min del däremot anser, att detta steg borde tagas just nu och vet mig i den punkten föra talan för Sveriges hela organiserade arbetareklass — hvars ombud nyss på extra partikongress uttalat sin anslutning till den socialdemokratiska riksdagsgruppens förslag till författningsrevision, men förklarar Kungl. Maj:ts förslag vara fullständigt oantagligt — så har jag i utskottet yrkat bifall endast till den af mig framburna motionen. I detta innefattades dock på samma gång bifall till herr Lindhagens m. fl. motion, som i allt väsentligt öfverensstämmer med hvad den socialdemokratiska gruppen föreslagit.

Under hänvisning i öfrigt till dessa motioners yrkanden och deras utförliga motiveringar (sidd. 135—137, 137—147, 207—222, 222—247) skall jag här inskränka mig till några erinringar med anledning af utskottets uttalanden och beslut i ett par hufvudpunkter.

Hvad som allra först springer i ögonen är utskottets afvisande ställning till motionerna om borttagen eller blott nedsatt *census* till Första Kammaren samt om *arfvoden* till densamma. I vår motion betecknades det som 'orimligt och hänsynslöst' att genom ett förmögenhetsstreck stänga alla krafter från de undre lagren helt ute från den Första Kammare, hvars demokratisering ju skulle vara en hufvudpunkt i reformen, och vi framhöllo som en af förslagets 'på en gång mest påtagliga och mest afgörande brister att man med lätt hjärta helt förbigått den absolut oundgängliga konsekvensen' att demokratisera valbarhetsvillkoren på samma gång som valrätten. Sedan dess ha allbekanta förhållanden ännu mycket mera fäst uppmärksamheten vid just denna punkt, som artat sig att blifva hvad man på det strategiska språket kallar positionens nyckel. Uppenbart är ju också, att här går en mer än vanligt skarpt framträdande gränslinje mellan enbart sken och någon verklighet i reformbud. Det kan knappast betecknas med uppriktiga ord annorlunda än som ett gyckelspel att först framhålla det 'betydligt ökade inflytande, som komme att äfven i politiskt hänseende tillförsäkras de mindre bemedlade', för att sedan åberopa den 'nödiga karaktärsskillnaden' mellan kamrarna *mot* att dessa samma mindre bemedlade, småbönder eller arbetare, skulle få *möjlighet* att sända till Första Kammaren ens de få talemän ur egna leder, som den 40-gradiga skalan möjligen kunde tänkas i skydd af proportionalismen släppa fram. Den

ändring utskottet gjort i valbarhetsvillkoren innebär i realiteten knappast annat än att dörren öppnats något vidare än förut för — aktiebesittare; dessa få med den uya formuleringen tillgodoräkna sig äfven denna hittills ej medtagna form för inkomst af kapital. Om just *det* elementet i Första Kammaren behöfver förstärkning skall jag lämna osagdt. För min del vidhåller jag hvad i min motion uttalats, att något verkligt skäl icke förefunes mot att utvidga valbarheten till *hela* den primära valmanskåren.

En annan hufvudpunkt utgör *själfva den 40-gradiga skalan*. De upplysningar, som inom utskottet kunnat lämnas om effekten af andra ungefär lika höga skalor, där man försökt förena det oförenliga: personlighets- och förmögenhetsprinciperna, ha hos mig endast kunnat förstärka intrycket af att det från demokratisk ståndpunkt icke gifves mer än en enda hållbar och tillfredsställande lösning, nämligen *lika* kommunal rösträtt. Fyrskalesänkningar, tilläggsröster eller hvad det må heta, det förblir lika fullt godtyckligt och utgör en permanent kränkning mot det berättigade medborgerliga jämlikhetskravet. Sverige skulle, efter som före denna reform, stå beträffande sina kommunala valrättsbestämmelser som ett vidunderligt fenomen i det demokratiska Europa, icke minst i jämförelse med grannfolken. Betecknande är, att utskottet lika litet som förut civilministern ens vedervågat ett försök att med något mera än ett subjektivt förmenande om de olika intressenas blifvande ungefärliga jämvikt i kommunerna stödja förslaget om den 40-gradiga skalan. Naturligtvis är meningen, att hvad som icke kan med hopp om framgång i ord motiveras, skall läsas ut ur den kungliga propositionens tabeller, hvilka fördenskull tillökats med ett enkom utdrag om 'Särskilda landskommuner'. Men om där förekomma många exempel på att de nuvarande rent absurda kommunala maktförhållandena obestriddigen något förskjutas genom den nya skalan, så finnas många andra, där ändringen icke blir nämnvärd, och de sammanställningar, som vi i vår motion gjort, t. ex. att på landsbygden den rikaste tiondedelen af de röstägande ensamma förfoga öfver 39 procent af hela rösttalet, belysa med slående klarhet, hur långt vi ännu efter denna reform skulle ha kvar till verklig kommunal själfstyrelse. Om utskottet för sin del läser ur sådana siffror en önskvärd intressenas harmoni, har jag verkligen lika mycken rätt att läsa dem som ojäfviga vittnesbörd om otillräckligheten i dess kommunala rösträttsreform.

Härtill kommer, att dessa siffror enligt sakens natur visa en för de folkliga intressena afsevärdt gynnsammare bild, än som motsvaras

af verkligheten. Den graderade skalan måste alltid med nödvändighet utöfva ett deprimerande inflytande på de fattigare klassernas intresse. Tillkommer så på landsbygden de långa afstånden och i städerna svårigheten att med de uppdrifna lefnadskostnaderna betala kommunalskatterna, hvilka bägge faktorer ojämförligt mest drabba de små röstägarna, så är det påtagligt, att den *reella* jämviktsgränsen kommer att ligga betydligt högre än utskottet vill göra gällande. Att denna skillnad mer än uppväger den lilla jämkning till det bättre, som innefattas i herr D. Perssons, af utskottet i hufvudsak tillstyrkta första motion, torde vara alldeles visst.

Särskildt för *städernas* del, där förändringen genom den 40-gradiga skalan påtagligen blir ofantligt mycket mindre än i en del landskommuner, har det synts mig angeläget att söka anskaffa material för ett korrektare bedömande af ställningen än som möjliggöres genom de af Kungl. Maj:t meddelade siffrorna, hvilka baserats på den idealistiska förhoppningen, att inga skatterestantier vidare skola förekomma. Utskottet har också benäget tillmötesgått denna min önskan, och uti en vid utskottets utlåtande n:o 4 fogad bilaga är införd en statistisk utredning öfver hur de oguldna kommunalutskylderna i ett antal städer inverka på förhållandet mellan de olika inkomstgrupperna. Ehuru dessa siffror meddelats under vissa erinringar och icke äro att anse som konstanta, utan man får hoppas, att de höga restantierna skola kunna nedbringas, bekräfta de dock hvad man förut förstod, att det är de lägsta inkomstgrupperna, som i flerfaldigt högre grad än de andra härjas af utskyldsstreet, och att följaktligen Kungl. Maj:ts ideella siffror gifva en mycket väsentligt förskönad bild af verkligheten. Det heter t. ex. i Kungl. Maj:ts tabeller, att för Stockholm 'jämviktsgränsen' skulle sänkas genom den 40-gradiga skalan från 50 bevillningskronor ned till 27; den verkliga siffran skulle efter 1904 års förhållanden ha stått uppe vid 32. För Söderhamn hetes motsvarande förskjutning skola blifva från 25 till 13 bevillningskronor; den skulle i verkligheten blott ha gått till 19 kronor, o. s. v. Jag har tagit mig friheten att här sammanställa för några af de städer, där antalet häftande varit mycket stort, de så att säga ideella och reella hufvudsiffrorna i följande lilla tabell:

	Kungl. Maj:ts ideella siffror. (Utan hänsyn till restantier.)			De reella siffrorna. (De häftande frånräknade.)		
	Antal röst- ägande i %.	Deras rösttal i %.	Enligt Kungl. Maj:ts förslag.	Antal röst- ägande i %.	Deras rösttal i %.	Enligt Kungl. Maj:ts förslag.
<i>Stockholm.</i>						
T. o. m. 4.99 kr.....	52.8	7.0	11.1.	45.2	4.7	7.8.
5.00—14.99 »	22.0	12.5	19.9.	22.1	10.1	16.8.
15.00—29.99 »	10.3	15.1	21.7.	12.5	14.6	21.9.
30.00—49.99 »	5.8	14.9	14.5.	7.7	15.5	15.9.
50.00 och däröfver ...	9.1	50.5	32.8.	12.5	55.1	37.6.
<i>Örebro.</i>						
T. o. m. 4.99 kr.....	63.0	11.8	17.1.	57.3	9.2	13.8.
5.00—14.99 »	20.3	16.5	23.8.	22.1	15.2	22.7.
15.00—29.99 »	7.5	16.3	21.2.	8.9	16.4	21.8.
30.00—49.99 »	4.1	15.4	13.8.	5.2	16.1	14.9.
50.00 och däröfver ...	5.1	40.0	24.1.	6.5	43.1	26.8.
<i>Söderhamn.</i>						
T. o. m. 4.99 kr.....	68.7	18.3	24.5.	60.8	13.2	18.6.
5.00—14.99 »	20.1	20.3	27.2.	23.9	18.9	26.5.
15.00—29.99 »	5.5	16.0	19.2.	7.1	16.3	20.6.
30.00—49.99 »	2.9	14.6	12.1.	4.0	15.7	13.6.
50.00 och däröfver ...	2.8	30.8	17.0.	4.2	35.9	20.7.
<i>Sundsvall.</i>						
T. o. m. 4.99 kr.....	59.6	9.1	13.9.	46.1	5.2	8.5.
5.00—14.99 »	18.9	13.1	20.0.	22.7	11.2	18.3.
15.00—29.99 »	9.1	15.8	21.8.	11.9	14.6	21.3.
30.00—49.99 »	5.3	15.5	14.9.	7.6	15.6	16.0.
50.00 och däröfver ...	7.1	46.5	29.4.	11.7	53.4	35.9.

Den 40-gradiga skalan är ju uppenbarligen än mindre frestande, när verkligheten sålunda visar, att t. ex. i Stockholm den lägsta inkomstgruppen, de 45 procenten af alla skattebetalande, de, som erlägga skatt för mindre än 5 bevillningskronor, skulle få en stegring af sitt inflytande från nu 4,7 proc. (!) till ståtliga 7,8 proc. af det hela. Kungl. Maj:t hade vinkat med 11,1 proc. De båda lägsta grupperna upp till

15 bevillningskronor, öfver $\frac{2}{3}$ af alla skattebetalande i hufvudstaden, ha i Kungl. Maj:ts tabeller lofvats sammanlagdt 31 proc. af hela röststyrkan. Restantierna sänkte för 1904 deras procenttal ända till 24,6 proc. Där- emot såg det ut, som om den högsta gruppen, öfver 5,000 kronors in- komst, skulle flyttas ned till 32,8 proc. Skatterestantierna skulle ha förminskat den effektiva nedflyttningen så, att den gruppen stannat uppe vid 37,6 proc., ehuru dess antal blott utgör jämt en åttondel af de skattebetalande.

Det anförda må vara nog för att visa, att särskildt städerna måste bestämdt protestera mot att den 40-gradiga skalan skulle innebära för deras del ens ett verkligt betydande steg till det bättre, från den 100-gradiga olidligheten. Hvad de små inkomstgrupperna ostridigt skulle vinna i förmåga att af egen kraft sätta in de sina till stadsfullmäktige är långt mera en verkan af det proportionella valsättet än af fyrk- skalereduktionen. Men när denna deras nya möjlighet blifvit utnyttjad, framträder fyrkskalan och förbjuder den stora majoriteten bland val- männen att någonsin bli majoritet i stadsfullmäktige. Att detta är en ren parodi på just den proportionalistiska »afspeglings»-teorin, torde ej be- höfva närmare utvecklas. Därför ligger det allmängiltig sanning i den ofta anförda satsen: skall proportionalismen in, så måste fyrkskalan ut.

Vid öfriga grundväsentliga skiljaktigheter mellan den demokratiska uppfattningen och den, som tagit sig uttryck i utskottets förslag, behöf- ver jag icke här lika utförligt uppehålla mig.

Från min synpunkt är utskottets tal om 'mognad och självständig- het' gent emot de stora medborgargrupper, som nu af *höjdt åldersstreck, skärpt utskylsstreck, omfattande fattighjälpstreck* m. fl. dylika inskränk- ningar skulle hållas fortfarande utestängda från den så mycket omta- lade 'nationella samlingen', icke annat än en gengångare från de tider, då allt tal om allmän rösträtt affärdades med just detta slags argu- menter. Att äfven det liberala rösträttsförslaget är belamradt med dessa 'garantier' gör dem icke för mig mera antagliga.

Lika litet kan jag för min del erkänna, att 'Riksdagen så långt hittills varit möjligt tillmötesgått *kvinnans* rösträttskraf.' Med den omfattning den blifvande reformen nu nödvändigtvis måste få, är det ett komprometterande missgrepp, att hålla rösträttsfrågan fortfarande olöst för hälften af nationen. Det är sannt, att den kommunala valbarheten skulle skänkas kvinnorna som ett slags ersättning. Men denna reform, som så tydligt betingas af hela samhällets intresse, berör dock icke alls hufvudsaken, kvinnornas upptagande som fullmyndiga medborgare genom politisk valrätt och valbarhet. Den enda synpunkt, ur hvilken deras

undanskjutande nu kan ses med någorlunda jämnmod, är, att därigenom hela den förment för lång tid definitiva reformen af sina egna upphofsmän påtryckes en karaktär af ofärdighet och halfhet, som från början varslar om en snar och genomgripande revision. Ty kvinnorösträtten står nu för dörren, äfven om de obotfärdiges förhinder än så starkt framskjutas både från högerns och liberalismens högkvarter.

Mot vårt förslag om *suspensivt veto* har utskottet icke tvekat att åberopa den gamla fiktionen, att hos oss 'båda kamrarna väljas af folket.' Om Första Kammarens karaktär af 'folkvald' torde meningarna mellan mig och utskottet vara så motsatta, att det knappt kan vara skäl att i detta sammanhang ingå på en argumentation. Visst är, att för svenska folkets öfvervägande flertal Första Kammaren hittills tett sig som en specialrepresentation för några få besittande grupper i samhället. Det beror förnämligast af den villighet, som kan visas att för framtiden göra slut på denna exklusivitet, huruvida detta omdöme skall mildras eller kvarstå med kanske t. o. m. ökad skärpa. Men det är min öfvertygelse, att i alla händelser teorin om kamrarnas 'lika behörighet och myndighet', äfven med en demokratiserad Första Kammare, icke skall kunna länge motstå tidsutvecklingen. Det hjälper ej att skrämman med 'maskerad enkammarssystem' och dylikt, när i alla parlamentariska länder folket i val, tillsättande sina ombud i representationens direkt folkvalda del, allt mera blir erkänt som den verkliga suveränen. Öfverhusen ha en reglerande makt och kunna eventuellt bringa tvistiga frågor under landets förnyade och mognade pröfning; men då denna pröfning utfallit tillräckligt tydligt, då nationalviljan talat, måste den till sist bli afgörande äfven mot ett öfverhus' önsningar eller intressen. 'Tyngdpunkten ligger i Andra Kammaren' — det är den sats, som växer till, medan ordet om 'lika behörighet och myndighet' hör till dem, hvilkas skugga i historien är dömd att förminskas och försvinna.

Med den uppfattning jag här gent emot utskottets förslag antydt är det klart, att jag måste yrka afslag på detsamma som i vissa viktiga punkter fullständigt oantagligt, i andra stycken mildt sagdt otillräckligt ur demokratisk synpunkt. Blir följden af ett sådant afslag, att de nu valberättigade inom kort kallas att i sista hand döma i röst-rättsfrågan, så kan jag icke inse annat, än att vi därmed beträdde just den riktiga vägen till en slutgiltig lösning. Men spörsmålet till valmännen får då *icke* begränsas till att blott gälla hvad man på åtskilliga håll tydligen önskar: majoritetsval eller proportionella val?, utan det måste inriktas på de *verkliga kärnpunkterna*, hvilkas afgörande på ena eller andra sättet bestämmer, huruvida demokratiseringen af vår

författning blir djupgående eller stannar vid ytan och skenet. Skall Första Kammaren behållas ungefär som nu i sammansättning och maktställning? Skall Andra Kammaren byggas på fullt demokratisk grund, så att kvinnorna få komma med och de unga årsklasserna ej som nu bortskäras? Skall den kommunala rösträtten göras lika eller bindas vid en inkomstskala? För dessa och andra dylika frågors lösning måste valmännen gifva anvisning. Själfl klart kommer också *valsättet* att fortfarande bli föremål för mycken strid, ty högern har själf sörjt för att proportionalismen, genom att den så länge missbrukats till parti-garanti, kommit i grundlig misskredit ute hos folket, och om också metoden i utskottet i en viktig punkt förbättrats, kvarstå betänkligheter, huruvida den nu är tillräckligt enkel och öfver hufvud lämplig för alla de vidt skiftande förhållanden, då den skulle komma till användning. Men ses denna fråga om valsättet, sedan vänsterns motstånd nu lyckligen afifvat enkelproportionalismen, osalig i åminnelse, i sitt rätta ljus som en fråga om hvad som passar eller icke passar till en viss grad af demokratisk samhällsutveckling, så bör den icke kunna drivas upp till att skymma blicken för det *väsentliga*, som är att få klarhet, om vårt svenska folk önskar en *verkligt demokratisk författningsrevision.*»

vid punkten 1:o) af utskottets hemställan:

af herrar *Olof Jonsson, Berger, Nyström* och *Liedberg*, hvilka yttrat:

»Då vår riksdagsordning utarbetades i början af 1860-talet, betecknade de för valbarhet till Första Kammaren fastslagna censussiffror utan tvifvel en vida ansenligare förmögenhetsställning än i våra dagar. Detta framgår redan af motiverna till denna riksdagsordning, i hvilka det säges, att afsikten med dessa censusbestämmelser varit 'att inskränka valbarheten till dem, som kunna anses äga större fast egendom, idka någon betydligare rörelse, innehafva högre tjänst eller eljest, efter vårt lands förhållanden, befinna sig i en någorlunda betryggad ställning'. I tämligen rak motsats härtill intygar Särskilda utskottet (sid. 287), att 'denna census genom penningevärdets fall och ändrade ekonomiska förhållanden i öfrigt redan upphört att vara kännetecken på någon starkare ekonomisk ställning'. Sanningen häraf bekräftas af en jämförelse mellan t. ex. aflöningarna då och nu. Enligt då gällande lönestater utgjorde lönen för en statskommissarie högst 5,000 kronor, medan den nu är 8,700 kronor, för en universitetsprofessor då 4,500 kronor, nu högst

7,000 kronor, för en lektor i högsta lönegraden då 4,000 kronor, nu 6,000 kronor o. s. v. Under förutsättning att ämbetsmännen då hade relativt lika goda löner som nu, skulle alltså 4,000 kronor då för tiden motsvara 6,000 kronor eller mera i våra dagar.

I följd häraf kunde det på 1860-talet med något skäl antagas, att en person med 4,000 kronors inkomst skulle kunna mottaga uppdraget att vara ledamot af Första Kammaren äfven utan arfvode, förutsatt att han, såsom det heter i motiveringen till riksdagsordningen, ägde 'ett af nit för det allmänna eller åtminstone af ärelystnad livvadt sinne, som vill underkasta sig en uppoffring'.

I våra dagar åter är det, åtminstone för en person, som bor utom hufvudstaden, omöjligt att, om han icke har mer än 4,000 kronor i årsinkomst, mottaga uppdraget att vara ledamot af Första Kammaren. Då likväl riksdagsordningen gör en person med denna inkomst valbar, innebär detta numera en motsägelse, som icke kan häfvas på mer än två sätt: antingen bör census höjas till 6,000 à 7,000 kronor eller också måste arfvode införas för ledamöter af Första Kammaren. Då den förra möjligheten lär vara utesluten, återstår enligt vår tanke endast den senare. Utan denna reform blir den stadgade valbarhetscensus en död bokstaf. Den hindrar en formellt valbar att mottaga valet och den hindrar valkorporationerna att söka sig lämpliga riksdagsmannakandidater inom hela den krets, som riksdagsordningen dock har velat ställa till deras förfogande i detta afseende.

Vi veta väl, att på senare tider uppstått en teori, att riksdagsordningens censusbestämmelser icke enbart äro att söka i § 9 riksdagsordningen, utan att de böra suppleras med stadgandet i § 12 riksdagsordningen, att riksdagsman i Första Kammaren icke äger att uppbära något arfvode, och att grundlagen således velat stadga, att endast sådana personer med 4,000 kronors årsinkomst, som kunna åtaga sig det oaf-lönade uppdraget, afses i § 9 riksdagsordningen. Men orimligheten af denna teori framgår dels däraf, att bestämmelsen i § 12 icke står i någon som helst relation till censusvillkoren i § 9, dels äfven af motiveringen till riksdagsordningen, som icke alls antyder, att arfvodeslösheten skulle vara att uppfatta som en skärpning af censusvillkoren, utan som alldeles påtagligt anser, att de enda censusbestämmelserna äro de, som återfinnas i § 9, medan den såsom motiv för arfvodeslösheten anför, att uppdraget att sitta i Första Kammaren finge en mer aristokratisk prägel, om det vore oaf-lönadt. Det har med andra ord icke fallit riksdagsordningens författare in, att någon annan census behöfdes än den, som omtalas i § 9: enhvar, som fyller dess villkor, har

också möjlighet att mottaga ett val och att göra detta utan arfvode. Teorien om att § 12 innehölle en ny censusbestämmelse utöfver dem, som omtalas i § 9, har uppstått i senare tider för att bringa dessa eljest oförenliga stadganden i ett slags harmoni med hvarandra.

De betänkligheter, som man anfört mot införande af arfvode till Första Kammaren, hafva, så vidt vi veta, alltid varit just de, som nu anföras af Särskilda utskottet (sid. 287), nämligen att därigenom 'den olika karaktär, grundlagsstiftaren velat gifva åt Riksdagens båda afdelningar, skulle till stor del försvinna och i följd häraf tvåkammarsystemets fördelar i högst väsentlig mån minskas'. Vi betvifla dock, att följderna af arfvodes införande skulle blifva denna. Det finnes som bekant flera stater, som lämna arfvode äfven åt ledamöterna i Första Kammaren, men detta har ingenstädes medfört den verkan, som utskottet befarar. Öfverallt har Första Kammaren bibehållit sin karaktär och fyllt sin uppgift trots arfvodet, hvilket väl visar, att icke detta omöjliggör för en Första Kammare att motsvara sin uppgift. Vi hålla alltså före, att de farhågor, åt hvilka utskottet gifvit ett uttryck i ofvan citerade ord, äro ogrundade.

Härtill kommer, att det nu af utskottet tillstyrkta förslaget till ändringar i valsättet såväl till landsting och stadsfullmäktige som till Första Kammaren afser att bereda de lägre beskattade ett större inflytande på valet af ledamöter i denna kammare och att följaktligen kunna där insätta meningsfränder, som i ekonomiskt afseende stå dem så nära som möjligt. Men denna afsikt omintetgöres, så vida icke det beredes möjlighet för alla valbara att också mottaga ett val; och detta sker endast genom att införa arfvode för ledamöter i Första Kammaren. Arfvodet är alltså, enligt vår mening, en nödvändig konsekvens af den öfriga reformen.

På grund af hvad vi sålunda anfört hemställa vi,

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kan oförändrad bifallas, ville antaga att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så och till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Lika med utskottets förslag.

§ 49.

Lika med utskottets förslag.

§ 53.

Lika med utskottets förslag.

Riksdagsordningen.

Kamrarnes bildande.

a) *Första Kammaren.*

§ 6.

Lika med utskottets förslag.

§ 7.

Lika med utskottets förslag.

§ 8.

Lika med utskottets förslag.

§ 9.

Lika med utskottets förslag.

§ 10.

Lika med utskottets förslag.

§ 11.

Lika med utskottets förslag.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan Riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Lika med utskottets förslag.

§ 14.

Lika med utskottets förslag.

§ 15.

Lika med utskottets förslag.

§ 16.

Lika med utskottets förslag.

§ 17.

Lika med utskottets förslag.

§ 18.

Lika med utskottets förslag.

§ 19.

Lika med utskottets förslag.

§ 20.

Lika med utskottets förslag.

§ 21.

Lika med utskottets förslag.

§ 22.

Lika med utskottets förslag.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

§ 25.

Lika med utskottets förslag.

§ 28.

Lika med utskottets förslag.

§ 38.

Lika med utskottets förslag.

Öfvergångsstadgande.

Lika med utskottets förslag.

af herrar *Hans Andersson, Nylander* och *Lindblad*, hvilka yttrat:

»Att rösträttsfrågan redan vid nu pågående Riksdag skall vinna sin lösning, är ett kraf, som uppbäres af en allt starkare folkmening; och inom vida kretsar af Riksdagen torde man numera hafva kommit till insikt om, att frågans afgörande ej bör fördröjas. Det måste därvid anses såsom en bjudande plikt för hvarje representant att, så långt möjligt är, visa det tillmötesgående, som är nödvändigt för uppnående af erforderlig enighet. Efter vårt förmenande torde en sådan enighet kunna vinnas på den väg, herrar Chr. Olsson och D. Persson m. fl. uti sina motioner n:is 197 och 252 anvisat. Med hänsyn härtill och under liflig känsla af det ansvar, som den skulle ådraga sig,

hvilken genom att i allo fasthålla vid sin personliga ståndpunkt bidroge till röstträttsfrågans fall jämväl vid denna riksdag, anse vi oss böra hemställa:

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kan oförändrad bifallas, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Lika med utskottets förslag.

§ 49.

Lika med utskottets förslag.

§ 53.

Lika med utskottets förslag.

Riksdagsordningen.

Kamrarnas bildande.

a) *Första Kammaren.*

§ 6.

Lika med utskottets förslag.

§ 7.

Lika med utskottets förslag.

§ 8.

Lika med utskottets förslag.

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande fyratiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst tvåtusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, frånträder han sin befattning.

§ 10.

Lika med utskottets förslag.

§ 11.

Lika med utskottets förslag.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Lika med utskottets förslag.

§ 14.

Lika med utskottets förslag.

§ 15.

Lika med utskottets förslag.

§ 16.

Lika med utskottets förslag.

§ 17.

Lika med utskottets förslag.

§ 18.

Lika med utskottets förslag.

§ 19.

Lika med utskottets förslag.

§ 20.

Lika med utskottets förslag.

§ 21.

Lika med utskottets förslag.

§ 22.

Lika med utskottets förslag.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

§ 25.

Lika med utskottets förslag.

§ 28.

Lika med utskottets förslag.

§ 38.

Lika med utskottets förslag.

Öfvergångsstadgande.

Lika med utskottets förslag.

Vid punkten 2:o) af utskottets hemställan:

af herrar *Olof Jonsson, Berger, Nyström* och *Liedberg*, hvilka under återopande af hvad de vid punkten 1:o) anfört, hemställa:

att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o gjorda hemställan varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad, och af Konungen gillad, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om val till Riksdagen.

Häri genom förordnas som följer:

Om val till Första Kammaren.

1—17 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om val till Andra Kammaren.

Valkretsar.

18 §.

Lika med utskottets förslag.

Om valdistrikt och om valnämnd.

19—21 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om röstlängd.

25—41 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om valets kungörande och förrättande.

42—55 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om rösternas sammanräknande och valets afslutande.

56—69 §§.

Lika med utskottets förslag.

Allmänna bestämmelser.

70—75 §§.

Lika med utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft samma dag som det hvilande förslaget om ändring i §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt; dock att, i fråga om val till Andra Kammaren, de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden skola tillämpas, intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910.

Formulär.

Lika med utskottets förslag.

af herrar *Hans Andersson*, *Nylander* och *Lindblad*, hvilka under åberopande af hvad de vid punkten 1:o anført, hemställa

att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o gjorda hemställan varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om val till Riksdagen.

Häri genom förordnas som följer:

Om val till Första Kammaren.

1—17 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om val till Andra Kammaren.

Valkretsar.

18 §.

Lika med utskottets förslag.

Om valdistrikt och om valnämnd.

19—24 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om röstlängd.

25—41 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om valets kungörande och förrättande.

42—55 §§.

Lika med utskottets förslag.

Om rösternas sammanräknande och valets avslutande.

56—69 §§.

Lika med utskottets förslag.

Allmänna bestämmelser.

70—75 §§.

Lika med utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft samma dag som det hvilande förslaget om ändring i §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt; dock att, i fråga om val till Andra Kammaren, de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden skola tillämpas, intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910.

Formulär.

Lika med utskottets förslag.

vid punkten 3:o) p) af herrar *Kvarnzelius* och *Larsson* i Lund.

af grefve *Hans H:son Wachtmeister* mot vissa delar af utskottets
motivering.

Innehållsförteckning.

Kungl. Maj:ts Proposition.

	Sid.
Förslag till grundlagsändringar	1
Förslag till vallag	9
Motiven till Kungl. Maj:ts proposition	41

Inom Riksdagen väckta motioner.

Motionärernas förslag.

Herr Blombergs motion.....	80
Herr Chr. Olssons motion.....	81
Herr D. Perssons m. fl. motion	82
Herr Wieselgrens motion	83
Herr Jespersons m. fl. motion.....	83
Herr J. Bengtssons motion	84
Herr Östbergs motion	84
Herr Alb. Bergströms motion n:o 45.....	84
Friherre Adelswårds motioner	85
Herr Staafts m. fl. motion	95
Herr Warburgs motion	127
Herr Ahlstrands motion	128
Herr Lindhagens m. fl. motion	135
Herr Brantings m. fl. motion	137
Herr Alb. Bergströms motion n:o 41.....	147
Herr Hörnsténs motion.....	147

Motionärernas motiveringar.

Herr Chr. Olssons motivering	147
Herr D. Perssons m. fl. motivering	150

	Sid.
Herr Wieselgrens motivering	153
Herr Jespersons m. fl. motivering	155
Herr J. Bengtssons motivering	156
Herr Alb. Bergströms motivering till motionen n:o 45	156
Friherre Adelswärds motivering	157
Herr Staaffs m. fl. motivering	180
Herr Warburgs motivering	200
Herr Ahlstrands motivering	204
Herr Lindhagens m. fl. motivering	207
Herr Brantings m. fl. motivering	222
Herr Alb. Bergströms motivering till motionen n:o 41	248
Herr Hörnsténs motivering	255

Utskottets yttrande.

Sammanfattning af förslagens innehåll	256
Rösträttsfrågan under de närmast föregående årens riksdagar	266
Allmän motivering	268
Speciell motivering	276
Vallagen	292
Utskottets hemställan	294

Reservationer.

af herr Staaff m. fl.	342
» friherre De Geer	345
» herr Branting	347
» » Olof Jonsson m. fl.	354 och 364
» » Hans Andersson m. fl.	360 och 367
» herrar Kvarnzelius och Larsson	369
» grefve Hans H:son Wachtmeister	369